

6 januari 2021

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Happy New Year
2021

Uiteraard willen we beginnen met iedereen het beste te wensen voor 2021, een jaar dat 2020 in allerlei opzichten moet doen vergeten, als de start van een nieuwe fase 'van de mensheid'. Het is ook te zien als een wake-up call als het gaat om de aspecten van de vormgeving van onze directe omgeving en alles wat zich vervolgens daar omheen afspeelt. Het onderwijs zal als een van de cruciale elementen van het invullen van het mens-zijn, het kijken naar de mogelijkheden om anders met de maatschappij, de economie en vooral het gehele ecosysteem waarbij geestelijke en lichamelijke gezondheid, betrokkenheid bij anderen en aandacht voor de directe omgeving vanuit allerlei verschillende invalshoeken vorm wordt vormgegeven en ingevuld.

We gaan het vaccinatietraject in, een geruststelling voor velen, maar dan zijn we er nog niet. Ook niet in het onderwijs dat bijzonder veel kenmerken heeft van de economie en maatschappij die we met elkaar in de afgelopen decennia hebben opgebouwd. Veel hectiek, dynamiek, vormen van heterogene gemeenschappen, doldwaze activiteiten en aandacht voor het welzijn maar ook steeds meer voor de welvaart van jongeren. Onderwijs is mede een middel geworden om stappen te zetten binnen een loopbaan, steeds vaker gezien als het bereiken van 'status' – en dan hebben we het niet alleen over het streven naar het hoogste als zijnde een universitaire graad, wetende dat het beroepsgerichte scholingsstelsel de ruggengraat is en zal blijven van een bloeiende economie.

Dat betekent dat we moeten gaan nadenken over het aanpassen van het stelsel om alle mogelijke leerroutes steviger te maken, met flexibele doorgroeimogelijkheden (en met een echt werkende aanpak voor het levenlang ontwikkelen). Met daarbij dus ook aandacht voor zaken die een loopbaan een status geven die leunt op het leveren van bijdragen aan de maatschappij, nu, straks en op de langere termijn, als een 'gemêleerd' persoonlijk leefpakket, om het zo maar eens te zeggen. Het wordt ook wel gezien als het werken aan een 'green system for education', kijkend naar effecten op de economie, de natuur en de leefomgeving. Dat kan alleen als de onderwijsinstellingen ook blijven zoeken naar een 'vergroening' van de opleidingen d.w.z. het weer en nog meer gaan benadrukken van de persoonlijke ontwikkeling, het kritisch denken en het kunnen maken van afwegingen als het gaat om de consequenties voor de eigen korte termijn en een langere termijn van iedereen.

Buitenwachtse vragen over de Ad-opleidingen: 15 punten behandeld

Vlak voor de kerstvakantie dook op LinkedIn een discussie op over de status van de Ad-opleiding, mede aan de hand van de vraag of iemand daarmee naar een universiteit kan – en specifiek, ook na het eerste jaar, de propedeuse zoals werd gesteld. In de antwoorden en kanttekeningen bleek dat bij veel mensen, vooral werkend in omgevingen die met scholing te maken hebben (advieswerk, HRM en dergelijke), nog steeds beelden leven die al een flinke tijd achterhaald zijn. Dat is jammer maar kennelijk is er dus nog veel werk te doen in het 'voeden' van allerlei doelgroepen.

Over veel van die zaken is in onze nieuwsbrieven veel geschreven, over die doorgang met een Ad naar een wo-bacheloropleiding, de positie van de Ad en de status van het diploma. Daarom is van onze kant een memo opgesteld – met een melding op LinkedIn - waarin alle aspecten van de desbetreffende berichten revue passeren. Omdat we pas volgende week weer aan de meer zware onderwerpen aandacht gaan schenken, vindt u hier het memo. En de uitdaging is: Zoek zelf bij elk punt uit op welke vraag, opmerking of suggestie ons stukje betrekking heeft. Dat moet voor alle geoefende lezers niet zo'n probleem zijn, denken we.

Hier gaan we. Veel plezier met het puzzelen en succes met het onderwijs...

Ten eerste: De Ad is een formele en volwaardige hbo-graad met onderliggend programma (al formeel aangeboden vanaf 2006 als een programma binnen de bacheloropleidingen, maar vanaf 2018 helemaal zelfstandig vorm te geven als hbo-opleiding). Het is dus geen pre-bachelor of zoiets, en geen opmaat voor de bacheloropleiding – zoals bij de wo-master voor een hbo-bachelor.

Ten tweede: Het is geen opleiding of graad tussen mbo en hbo in (mbo-4 en alles in het hbo dus...). Het hbo kent drie graden: Ad, B en M. Allemaal met hun eigen positie, status en dergelijke. En overigens: het is ook geen halve bachelor, of een verkorte hbo-opleiding... Alle drie de graden hebben hun eigen kenmerken.

Daarnaast is de Ad een vorm die in internationale systemen (de European Higher Education Area, het Bologna Process) een Short Cycle HE wordt genoemd. Die SCHE bestaat al sinds 2005 maar is (ook) in 2018 formeel opgenomen in het systeem voor het hoger onderwijs.

Ten derde: Sinds 2018 kent de Ad geen propedeuse-examen meer en ook geen dito-diploma (de overheid vond dit teveel van het goede, met het achtereenvolgens behalen van een diploma. Overigens kennen heel veel wo-opleidingen ook geen propedeuse (meer). Het is aan de instelling om een P in te stellen. Een hbo-bacheloropleiding hoeft ook geen examen na 1 jaar te hebben (een propedeutische fase moet wel maar die mag zonder examen ook best 30 punten zijn). Zie de wet. Maar in plaats daarvan kan men bij de bacheloropleiding een hogeschoolverklaring afgeven, met eenzelfde status als het P-papiertje. Bij de Ad kan men ook zo'n verklaring afgeven, maar de status ervan is heel anders omdat er geen formele basis voor is. Die afwezigheid is opgenomen in de wetgeving, ondanks allerlei protesten in aanloop naar de aanpassingen in de wet van 2018.

Het niet hebben van een propedeuse heeft niets te maken met internationale afspraken zoals wordt gesuggereerd. Het al dan niet inrichten van het eerste leerjaar, het hebben van doelstellingen ervoor, het instellen van een examen aan het eind en andere zaken die we hier in Nederland hebben geregeld, is onze eigen beslissing. Het met een propedeuse aankloppen bij een buitenlandse instelling betekent gewoon het vragen om toelating, al dan niet leidend tot eventuele vrijstellingen.

Ten vierde: Er ligt nu een zgn. Variawet op tafel, en die zal zeer binnenkort worden aangenomen. Op basis daarvan zijn er twee groepen studenten in het hbo die formeel toelating kunnen en mogen vragen tot een wo-bacheloropleiding. De universiteit bepaalt de regels hiervoor (soms mag men gewoon beginnen, maar men kan ook aanvullende eisen stellen, net als ze dat doen bij vwo'ers). De universiteiten moeten vanaf nu op hun website aangegeven hoe die regels zijn.

De twee groepen zijn:

1. De bezitters van een propedeuse-diploma of een verklaring van het hebben behaald van het eerste leerjaar van een bacheloropleiding (kan dus niet van een Ad-opleiding), en
2. De bezitters van het Ad-getuigschrift. Deze studenten hebben dezelfde rechten op dit punt, maar dus pas na het hebben afgerond van de gehele Ad-opleiding.

Ten vijfde: De bezitter van een Ad-diploma heeft het wettelijke recht om door te stromen naar een hbo-bachelor om daar een programma te volgen dat leidt tot de bachelorgraad. De overheid gaat er vanuit dat bij een inhoudelijk verwante doorstroom het gehele traject 4 jaren duurt, dus met de Ad met 2 jaren en het vervolgprogramma ook met 2 jaren. Daarmee zijn er twee parallelle leerlijnen naar de bachelorgraad nl. via de Ad (2+2) en ongedeeld (4). De overheid ziet dit als een normale optie binnen eenzelfde hogeschool.

Gaat een student scheef oversteken, dan duurt het resterend bachelorprogramma langer. Daarbij behoren allerlei regelingen (want die aanpak kan toch een rol spelen bij het verder studeren, kijkend naar de student en de betrokken hogescholen) e.d.

Voor alle duidelijkheid: het gaat hierbij niet om het geven van vrijstellingen vanuit de bacheloropleiding aan de (zij-)instromende Ad'ers, maar om het aanbieden van een (resterend) programma aan die personen met als doel de Bachelor te kunnen verwerven. Dat is ook in juridische zin een belang onderscheid.

Een Ad'er is wel nieuw in de bacheloropleiding, maar hij is geen nieuwe hbo-student.

(Op basis van de huidige wet mag een Ad-bezitter zonder verdere eisen met een wo-bachelor beginnen. Dat was een fout van de wetgever en daarom wordt deze nu hersteld. Vanuit Leido hebben we in de afgelopen jaren Ad'ers bijgestaan als universiteiten moeilijk deden... Het zijn niet zoveel studenten die zo doorstromen, maar goed, het gaat om het principe.)

Ten zesde: De toelatingseisen voor inhoudelijke Ad- en Bacheloropleidingen kunnen verschillen, maar die 2+2-constructie heeft daar geen last van, als het gaat om de doorstroom van de Ad naar de Bachelor.

Ten zevende: Er zijn nog veel meer redenen om als student een Ad te kiezen. Zie onze nieuwsbrieven in december.

Ten achtste: Het mbo kan een rol spelen bij het vormgeven van een Ad-opleiding. Daarover is ook van alles te zeggen. Het komt erop neer dat na goedkeuring door OCW een deel op een mbo-locatie kan worden gegeven.

Ten negende: MBO-instellingen mogen niet zelf een Ad-opleidingen ontwikkelen en verzorgen.

Ten tiende: Ad-opleidingen mogen alleen maar worden aangeboden door bekostigde en private hogescholen als ze ook bacheloropleidingen aanbieden.

Ten elfde: Bekostigde Ad-opleidingen moeten voldoen aan de eisen van de doelmatigheid, dus een hogeschool mag niet zomaar een opleiding starten (naast de bacheloropleidingen). Private aanbieders mogen gewoon overal gaan zitten

Ten twaalfde: Ad-opleidingen worden aangeboden in voltijd en deeltijd en met duale varianten.

Ten dertiende: De graad is Associate degree, afgekort Ad. Dus geen AD (dat is het dagblad).

Ten veertiende: Net als alle andere personen in ons land mag je toelating vragen bij een hogeschool of universiteit als je 21 jaar of ouder bent. Maar hoe het toelatingsonderzoek eruit ziet, is volledig aan de ontvangende instelling.

Ten vijftiende: Het zal duidelijk zijn dat een Ad-programma een eigen invulling kent, en moet kennen vanwege de relevantie voor de arbeidsmarkt. Er zullen hogescholen zijn die het eerste jaar van de Ad- en de bacheloropleiding laten samenvallen. Maar dan halen de Ad-studenten nog steeds formeel geen propedeusediploma (tenzij met een truc: ze staan dubbel ingeschreven, als Ad'er en Bachelor).